

Representantforslag 26 S

(2014–2015)

fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Ingunn Gjerstad og Sveinung Rotevatn

Dokument 8:26 S (2014–2015)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Ingunn Gjerstad og Sveinung Rotevatn om endring av omsetningsloven for å redusere reklame for kjøtt

Til Stortinget

Bakgrunn

Forbruket av kjøtt i Norge har økt betydelig de siste 25 årene, særlig hvitt kjøtt. Sett fra både et miljø- og et helseperspektiv er dette en uheldig utvikling. Både Helsedirektoratet og FNs klimapanel anbefaler redusert kjøttforbruk som et virkemiddel mot henholdsvis livsstilssykdommer og utslipp av klimagasser. Anbefalingene er basert på internasjonal vitenskapelig konsensus, og er i tråd med Stortingets øvrige føringer på helse- og klimaområdet.

En ny rapport utgitt av Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) dokumenterer at norske forbrukere blir utsatt for et betydelig press for å øke sitt kjøttforbruk. Mesteparten av denne markedsføringen står dagligvarekjedene for, men også Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) (matprat.no) bidrar i betydelig grad gjennom generisk reklame for kjøtt. Grunnlaget for OEK og andre «opplysningskontor» er omsetningsloven av 1936, som har som formål å fremme og regulere omsetningen av landbruksvarer.

I 1936 var det behov for en lov som skulle fremme omsetning av norske matvarer. Når staten først har et eget lovverk for å fremme omsetning av mat, mener forslagsstillerne at utviklingen i kosthold og kjøttkonsum tilsier at hensynet til folkehelse og miljø også bør ivaretas i denne ordningen. Forslagsstillerne mener det er både ønskelig og mulig at informasjonsvirksomheten om et kosthold basert på norske ressur-

ser blir både mer miljøvennlig og helsefremmende enn det som i dag er tilfellet gjennom OEK.

Fordeling av omsetningsavgiften

Omsetningsloven gir hjemmel for å ilegge omsetningsavgift på alle jordbruksvarer, samt overproduksjonsavgift på melk. Unntaket er hagebruksprodukter som dekkes kollektivt over jordbruksavtalen (Opplysningskontoret for frukt og grønt, OFG).

Omsetningsavgiften blir innbetalt av produsenter av kjøtt, korn, egg og meieriprodukter når de selger sine produkter. Avgiftene blir brukt til finansiering av avsetningstiltak, faglige tiltak og opplysningsvirksomhet. Dette forslaget gjelder særlig midlene som går til opplysningsvirksomhet, det vil si markedsføring.

Fordi innkrevd omsetningsavgift skal disponeres i et øremerket fond som skal fremme «omsetningen av vedkommende varer» (§ 11 i omsetningsloven), fører ordningen til økte ressurser til markedsføring av de varetypene det allerede omsettes mye av. Systemet gir altså en selvforsterkende effekt på markedet. I dag kreves desidert mest avgift inn fra kjøttproduksjon, noe som betyr at reklame for kjøtt via OEK har mest midler, og også øker i takt med økt volumproduksjon.

Mens det i 2013 ble fordelt 61,57 mill. kroner til rene opplysningstiltak og 71, 86 mill. kroner til faglige tiltak for kjøtt, var tilsvarende summer for frukt og grønt kun henholdsvis 20,34 mill. kroner til opplysning og 1,63 mill. kroner til faglige tiltak. For korn var summene i 2013 henholdsvis 2 mill. kroner og 50 mill. kroner. Dette til tross for at kostholdsråd fra Helsedirektoratet altså anbefaler redusert kjøttkonsum og økt inntak av frukt, grønt og korn.

Forslagsstillerne mener at finansieringsmodellen for opplysningskontorene gir konflikt mellom Stortingets landbrukspolitiske, miljøpolitiske og helsepo-

litiske føringer. Disse motsetningene kan neppe løses enkelt, men forslagsstillerne mener at omsetningsloven i alle fall bør endres slik at de ulike hensynene kan balanseres på en bedre måte.

Selv om inntektene til OEK kommer fra en omsetningsavgift som bøndene selv betaler, forplikter det staten at Landbruks- og matdepartementet samler dem inn med loven i hånd. Informasjonsvirksomheten og reklame som finansieres gjennom denne ordningen må derfor være i tråd med andre mål for samfunnsutvikling, i dette tilfellet miljø og folkehelse.

Sammensetning av Omsetningsrådet

Omsetningsloven gir mandat til et eget omsetningsråd, som krever inn og distribuerer omsetningsavgiften. Omsetningsrådet skal ifølge loven ha 11 medlemmer oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet. Forslagsstillerne mener dette rådet også bør ha medlemmer fra helse- og miljøinteresser eller -myndigheter. En utvidelse av rådet skal ikke forskyve landbruksnæringenes flertall i rådet.

Evalueringsav markedsbalanse

Forslagsstillerne viser til at Landbruks- og matdepartementet i mars 2014 satte ned et utvalg som skal evaluere systemet for balansering av råvaremarkedene i jordbruket. Utvalget skal evaluere og vurdere dagens system blant annet opp mot «mål om styrket konkurranse i verdikjeden, en kostnadseffektiv, lønnsom og bærekraftig matproduksjon og landbruk over hele landet», samt vurdere «behovet for endringer i omsetningsloven og forholdet til andre relevante lover som følge av foreslåtte endringer i systemet».

Forslagsstillerne mener derfor det er naturlig at utvalget også ser på i hvilken grad dagens system bidrar til å fremme Stortingets helse- og miljøpolitiske føringer og forpliktelser.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av omsetningsloven § 1, slik at formålet utvides til også å skulle hensynta helse og miljø.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av omsetningsloven § 2, slik at sammensetningen av Omsetningsrådet utvides til også å ha representasjon fra helse- og miljøinteresser eller -myndigheter, uten at dette skal forskyve landbruksnæringenes flertall i rådet.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av omsetningsloven § 11, slik at andelen midler som overføres til opplysningskontorene via Omsetningsrådet ikke er bundet til produkttypen avgiftene er krevd inn fra.
4. Stortinget ber regjeringen gi utvalget som skal evaluere systemet for balansering av råvaremarkedene i jordbruket i mandat å vurdere i hvilken grad dagens system bidrar til å fremme Stortingets helse- og miljøpolitiske føringer og forpliktelser.

5. november 2014